

Vi är...

Innehåll

Text i digital miljö? Vad är det?

Vad behöver man kunna för att förstå texter i digital miljö?

Projekt: Fördjupa läsförståelsen av texter i digital miljö

Att tänka på i undervisningen

TEXT

ANALOGA

Tryckta texter på papper. Består av verbaltexter, dvs. traditionell, typografisk text, ibland i kombination med andra modaliteter såsom bilder eller grafer.

DIGITALA

Texter som återfinns i digitala format.

DIGITALA TYPOGRAFISKA

TEXTER T.ex. eböcker, pdf-filer, ibland i kombination med andra modaliteter, ej rörlig

DIGITALA OCH MULTIMODALA TEXTER

Texter i digitala format som består av en eller flera modaliteter, t.ex. bilder, ljud, animationer. Exempel, bildspel på datorn, ljudböcker.

DIGITALA OCH MULTIMODALA TEXTER

ONLINE Texter i digitala format, en eller flera modaliteter, befinner sig i webbens interaktiva, medskapande och snabbt föränderliga miljö

ETT VIDGAT TEXTBEGREPP

(Ett vidgat
literatyperspektiv/new
literacies)

Bild av: Lisa Molin

Läsning idag

Min förhoppning är att skolan inom en mycket snar framtid bereds möjlighet att i sin undervisning inkludera läsförståelse av både traditionella och digitala texter i den utsträckningen som krävs för att alla elever ska kunna tillägna sig de kunskaper och förmågor som krävs som medborgare, inte bara i morgondagens utan redan i dagens digitaliserade samhälle

RASMUSSEN 2014

Fem kategorier enligt Rasmusson:

- Traditionell läsförståelse
- Multimodal läsförståelse
- Navigering
- IT-kunskaper
- Informationskunskap som inkluderar ett källkritiskt förhållningssätt

Främsta hindret?

Negativa forskningsrön...

15- åringar kan inte skilja fakta från åsikter

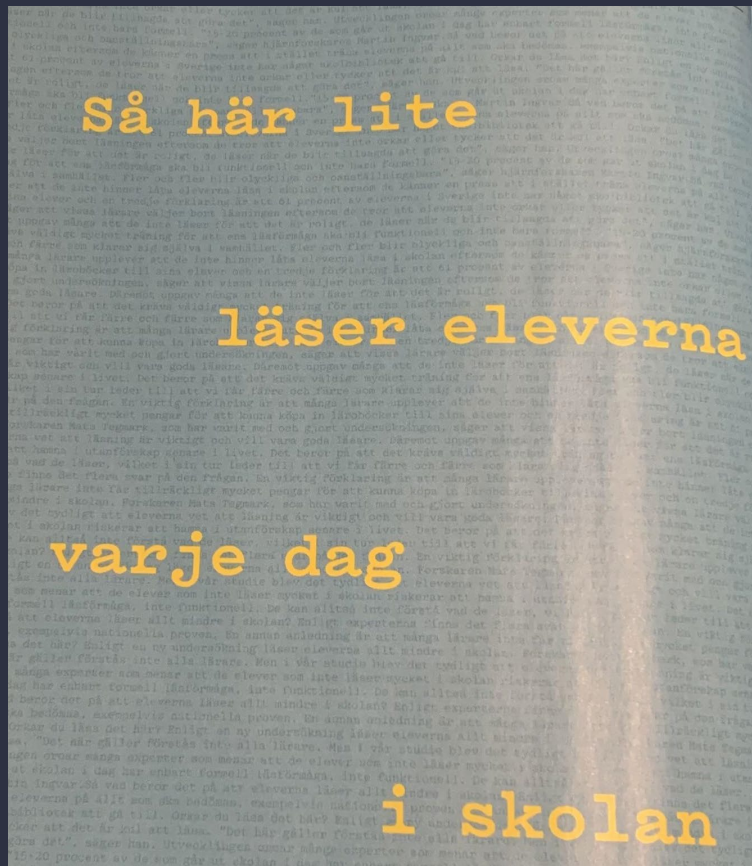
Tryckta texter ger bättre läsförståelse

Så här lite

läser eleverna

varje dag

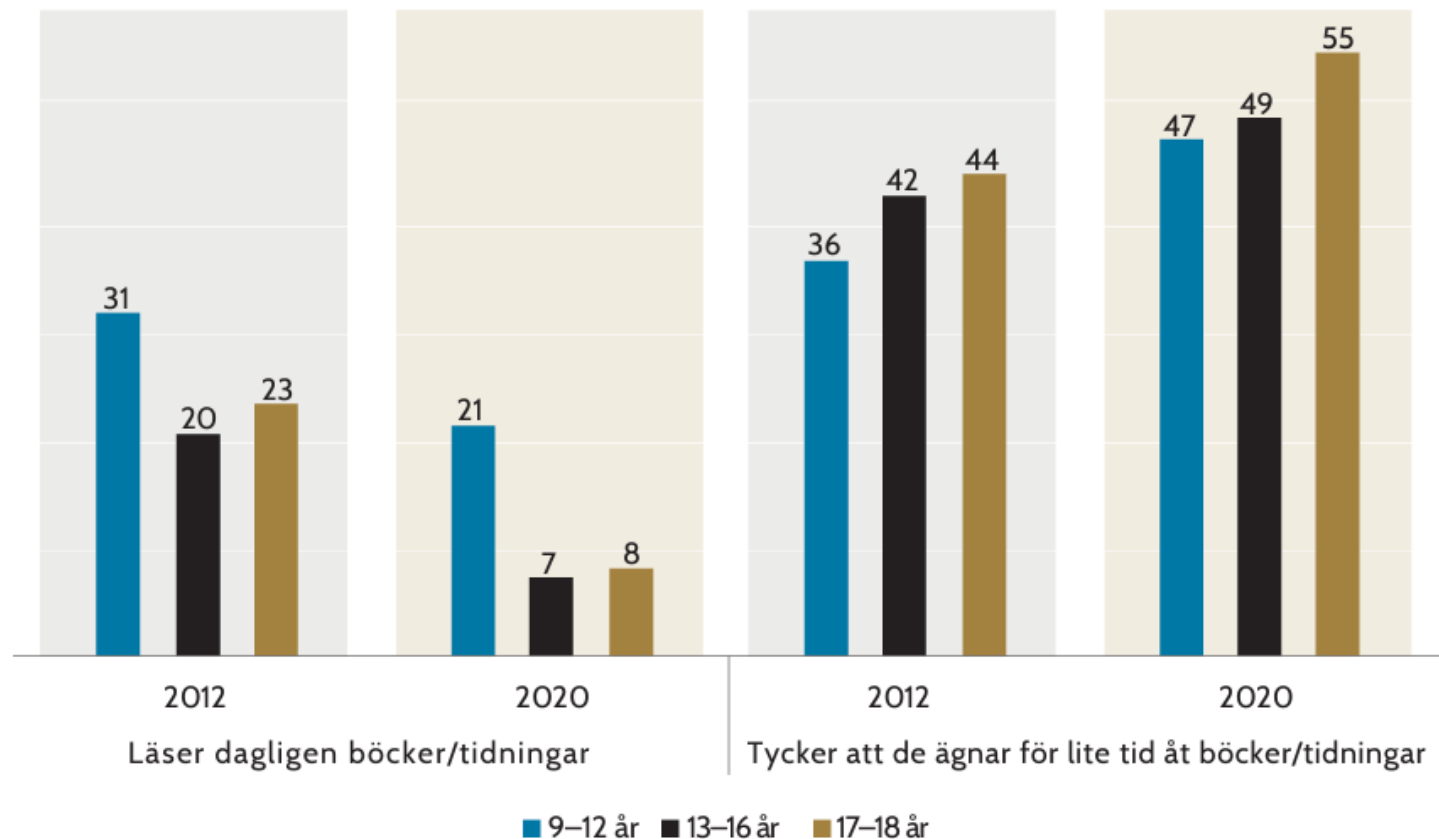
i skolan

zero
books

VII. Läser böcker/tidningar varje dag samt andel som tycker att de ägnar för lite tid åt detta 2012 och 2020 (%)

Z-läsare och F-läsare

"Digital readers unconsciously read text on a page or on a screen in an F or fast pattern. Most adults in the western world have been conditioned to unconsciously read text in a Z pattern. Today's digital generations read in a pattern that's very different from the way we learned in school."

It's easy to be skeptical of a documentary about Fred Rogers, who hosted *Mister Rogers' Neighborhood* on public television for decades. Rogers has achieved, as the film acknowledges, an almost saint-like status, and the mission of *Won't You Be My Neighbor?* is not to uncover some secret dark side of the man — as far as you'll know walking out, there wasn't one.

How, then, to make this story interesting? It would not be enough to have endless talking-head interviews with

people speaking admiringly of a person already widely admired. Director Morgan Neville, who also made the Oscar-winning *20 Feet From Stardom*, does feature

those interviews — with Rogers' family (including his boundlessly charming wife Joanne), with collaborators like Yo-Yo Ma and François Scarborough Clemmons (who played the police officer), and with people who worked on the crew. But they are not the only thing he has on his sleeve.

MOVIE REVIEWS

Such A Good Feeling: The Affectionate Documentary 'Won't You Be My Neighbor?'

Kristina Danielsson & Staffan Selander

Se texten!

MULTIMODALA TEXTER
I ÄMNESDIDAKTISKT ARBETE

Modifierad modell för ämnesdidaktiskt arbete med multimodala texter

"With minor adaptations, the model can also be used for digital texts involving resources such as moving visuals, sound, and hypertexts."(s. 31)

	<u>Multimodalt textfokus</u>	<u>Klassrumsfokus</u>
Övergripande struktur och iscensättning	• Anslag, <u>sekvensiering</u>, tematisk orientering (dvs. vad handlar texten om och hur är innehållet arrangerat?) • Vad erbjuder olika visuella resurser (bilder, diagram, rubriker, inledande stycken osv)	Tillsammans uppmärksamma textens olika delar och vad de var för sig erbjuder
Samspel mellan textens delar	• Visuell närhet och kongruens mellan verbal text och andra semiotiska modaliteter • Innehållslig kongruens mellan olika begrepp, beskrivningar och förklaringar	Tillsammans reflektera över samspillet mellan olika resurser och vilken bild av kunskapsområdet som blir central i texten
Verbalt bildspråk	Vilka liknelser och metaforer används?	Tillsammans "ta isär" innehållet i bildspråket. Hur långt "sträcker sig" analogierna och hur väl fungerar de för innehållet?
Värderingar	Explicita värderingar Implicita värderingar, t.ex. i metaforer och illustrationer	Tillsammans diskutera aspekter som rätt/fel, vi/de, manligt/kvinnligt, uttalat/underförstått etc.

Minilektion

ca 10-12 min

Anknytning Motivera lärandet och sätt in det i ett sammanhang	
Undervisning Undervisningspoäng Modellering	
Eleverna provar t.ex genom parsamtal	
Återkoppling Upprepa undervisningspoängen Instruktion om elevuppgift	

Lektion 1

1) Arbeta med den digitala textens övergripande struktur och uppbyggnad - textens olika delar och vad de var för sig erbjuder

2) Se samspelet mellan den digitala textens delar, till exempel hur text och typsnitt samspelar med ett innehåll

3) Verbalt bildspråk - tex. metaforer och liknelser

4) Fördjupa sig i den digitala textens värderingar

Identitet

[Vem är jag?](#)[Socialisation](#)[Sex och relationer](#)[Mobbning](#)[Bruk och missbruk](#)[Sammanfattning](#)[Övningar och quiz](#)

Identitet

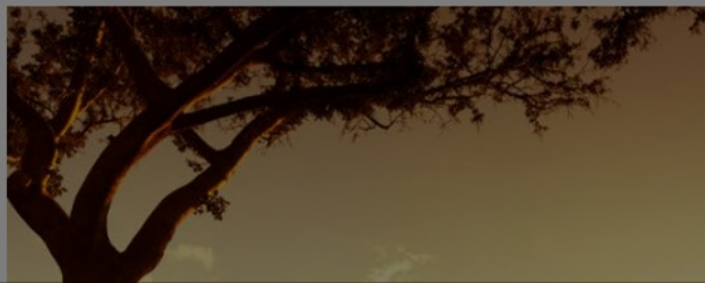
Vem är jag?

Tonåren och puberteten innebär en naturlig frigörelseprocess från föräldrar.

Parallellt pågår en utveckling från barn till vuxen, vilket innebär att de som tonåringar

medvetna om sin egen identitet och grubblar över frågor som:

- Vem är jag?
- Hur blev jag den jag är?
- Hur uppfattas jag av andra?
- Vad ska jag bli?
- Hur kommer det att gå för mig?

Läromedel - NE

Elevernas reflektioner

Man kan ändra svårighetsgrad

Man kan lyssna på texten

Texten består av bilder

Flera flikar längst upp

Sökfunktion kan hjälpa till med svåra begrepp

Olika rubriker hjälper till

Nyckelord - extramaterial

Läsa ingressen och introduktionen

Läsa det som står precis direkt under varje
rubrik

← Att må dåligt

Känner du oro för kriget i Ukraina?

Många är oroliga eller rädda för det som händer i Ukraina, och hur det påverkar övriga Europa och världen. På den här sidan har vi samlat råd om vad du kan göra om du är orolig och mår dåligt.

Det kan vara läskigt och jobbigt att ta in allt som händer när det är krig. Du behöver inte läsa eller titta på allt.

Det är bra att prata med någon om du är orolig. Berätta hur du mår, vad du känner och vad du tänker. Du kan prata med någon i din närhet som en kompis, förälder, lärare eller någon annan vuxen. Det finns också flera [ställen du kan ringa, mejla eller chatta med](#).

Här är några fler tips på vad du kan göra själv för att hantera oro och må bättre.

- **Du behöver inte läsa eller titta på allt.** Det sprids mycket information och bilder via sociala medier. Välj att inte läsa eller titta, om det får dig att känna mer oro eller att må dåligt.
- **Sätt gränser för dig själv.** Begränsa hur länge du ska läsa eller titta på nyheter. Undvik nyheter precis innan du ska sova.
- **Avbryt oron med saker som du mår bra av.** Försök fokusera på något annat än din oro. Det kan vara att träna, ringa en kompis, läsa en bok eller titta på en film.
- **Håll rutiner.** Försök att äta och sova på regelbundna tider. Det är viktigt för att kunna må bra.
- **Rör på dig.** Du kan till exempel promenera varje dag. Då frigörs ämnen i kroppen som gör att du blir bättre på att hantera svårigheter.

Fler tips hittar du i artikeln: [Att vara orolig på 1177.se](#).

Är du orolig för någon i ett annat land?

Frågan och svaret [Jag är ledsen och orolig för min familj](#) på UMO handlar om att må dåligt och vara orolig för andra personer i ett annat land.

Pålitlig information om kriget

När det är krig sprids ofta rykten och information som inte stämmer. Tro inte på allt du läser och hör. Ta hjälp av vuxna för att förstå vad som händer.

Det sprids också många otäckta bilder i sociala medier. Tänk på att saker som du delar kan vara läskiga och jobbiga för andra, även om de inte är det för dig.

På [Krisinformation.se](#) kan du hitta bra information om kriget i Europa för dig som är ung.

Information som du kan lita på

Informationen på de sajter som vi länkar till från UMO.se kan du lita på, där sprids inga rykten.

Länkar

- ➔ [Bra att känna till om du känner dig orolig. Rädda barnen](#)
- ➔ [BRIS - för barn och unga](#)
- ➔ [Psykologens tips när man känner oro. Lilla Aktuellt](#)
- ➔ [Jag oroar mig hela tiden](#)

Ställ in bakgrund

Rensa ram

Scanna av texten innan läsning!

Vad behövs för att "läsa" texten
så bra som möjligt?

Var börjar du "läsa"?

Vad möts du av på sidan?

Hur är den digitala texten
utformad?

Vad används för inslag och
delar?

Hur är meningen du ska läsa/
använda texten?

Vad behöver du veta/kunna/
förstå för att "läsa" texten så bra
som möjligt?

I vilken ordning "läser" du texten?

Var slutar texten?

Hur får du reda på vad texten
handlar om? Hur vet du det?

Man
börjar läsa
längst
upp

**Stor
röd
rubrik**

Den är utformad
med tydliga
rubriker, ingress,
bild, bildtext, länkar
och mycket
punktform.

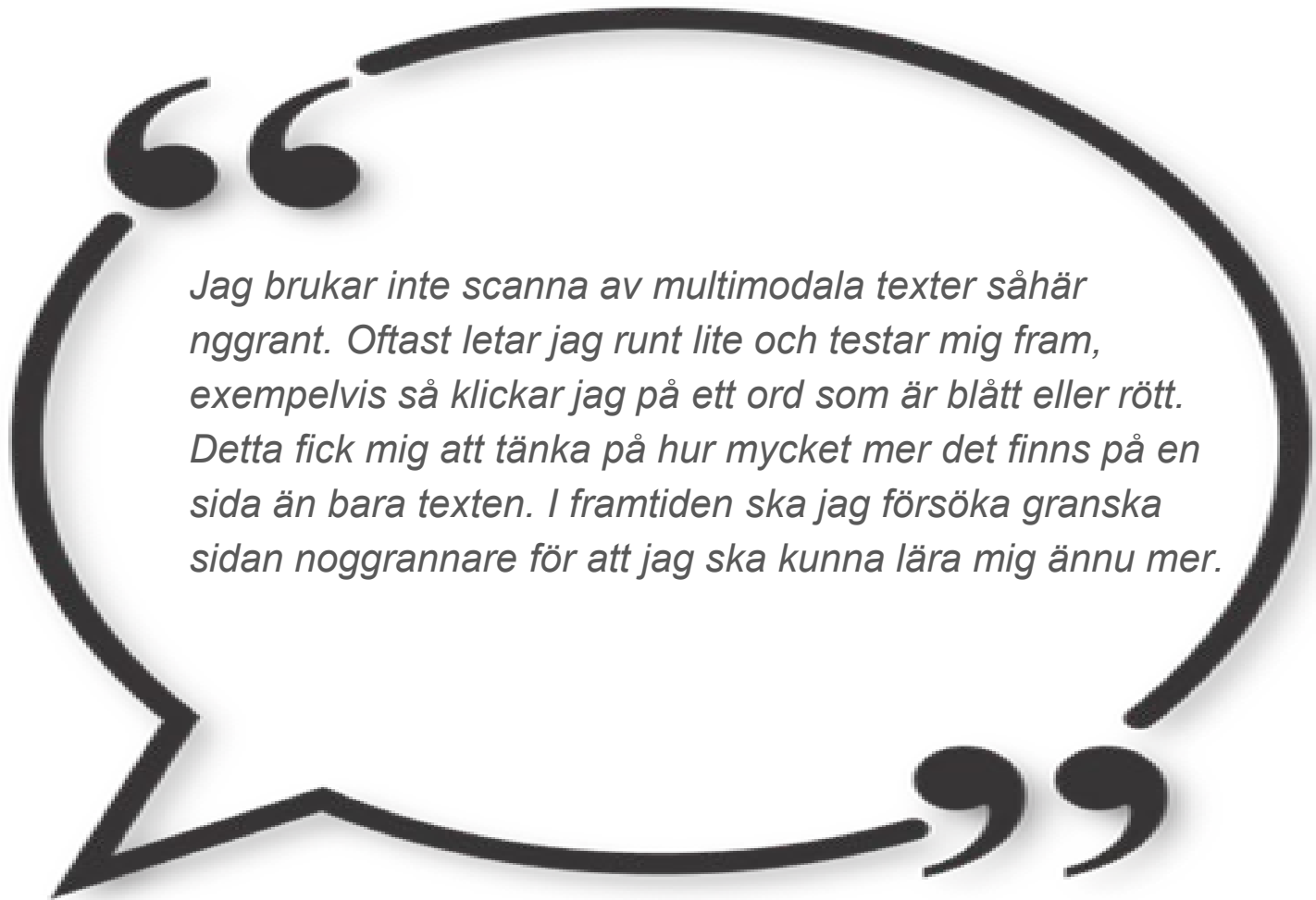
Den är
informerande i
ett lugnande
syfte

Man behöver
veta vad som
händer i
världen nu
och kunna
läsa

**Uppifrån
och ned**

Med hjälp
av
rubrikerna

**Ovanför
länkarna
längst ner**

Jag brukar inte scanna av multimodala texter såhär noggrant. Oftast letar jag runt lite och testar mig fram, exempelvis så klickar jag på ett ord som är blått eller rött. Detta fick mig att tänka på hur mycket mer det finns på en sida än bara texten. I framtiden ska jag försöka granska sidan noggrannare för att jag ska kunna lära mig ännu mer.

Lektion 2

	<u>Multimodalt textfokus</u>	<u>Klassrumsfokus</u>
2) Se samspelet mellan den digitala textens delar, till exempel hur text och typsnitt samspelar med ett innehåll	• Visuellt närhet och kongruens mellan verbal text och andra semiotiska modaliteter • Innehållslig kongruens mellan olika begrepp, beskrivningar och förklaringar	Tillsammans reflektera över samspelet mellan olika resurser och vilken bild av kunskapsområdet som blir central i texten

Vem är jag?

Tonåren och puberteten innebär en naturlig frigörelseprocess från föräldrarna.

Parallellt pågår en utveckling från barn till vuxen, en period då de flesta blir medvetna om sin egen **identitet** och grubblar över frågor som:

- Vem är jag?
- Hur blev jag den jag är?
- Hur uppfattas jag av andra?
- Vad ska jag bli?
- Hur kommer det att gå för mig?

SHUTTERSTOCK

Identitetsmarkörer

Vi markerar vår identitet gentemot andra genom identitetsmarkörer. Dessa är viktiga för att visa vilka vi är. Ditt namn kan vara en identitetsmarkör liksom vilka personer du omger dig med. Andra identitetsmarkörer kan vara kläder, intressen och personliga egenskaper.

Lektion 3

	<u>Multimodalt textfokus</u>	<u>Klassrumsfokus</u>
3) Verbalt bildspråk	Vilka analogier och metaforer används	Tillsammans "ta isär" innehållet i bildspråket. Hur långt sträcker sig analogierna och hur väl fungerar de för innehållet?

NE Mat och matspjälkningen

Byggstenar i maten

Redan i avsnittet Byggstenar i maten hittar jag i rubriken ett exempel på bildspråk, en metafor, som jag fastar vid. Jag ser bilder framför mig av stenar man bygger med och kanske till och med legobitar. Som läsare kan det påverka hur jag förstår texten och vilken inre bild jag får. Ibland kan det hjälpa förståelsen och ibland kan det försvåra min läsning.

Galla innehåller ämnen som finfördelar fett, ungefär som diskmedel.
Blindtarmen är som en återvändsgränd eller en påse

* Skelettet är dessutom ett **förråd** för kalcium. - Denna liknelse ger mig en tydligare bild för vad skelettet är. Det är ett förråd, en förvaring för kalcium.

* Benvävnad kan liknas vid **armerad betong**. - Detta gör mig lite förvirrad för att jag inte riktigt förstår vilka egenskaper benvävnaden har som liknar armerad betong.

* De vita blodkropparna ingår i kroppens **försvar**. - Jag ser framför mig hur de vita blodkropparna har uniformer och är armerade eftersom de arbetar i försvaret.

Exit
Ticket
Elev åk 9

"En metafor är en formulering som målar upp en bild. Jag har några gånger tänkt på hur mycket bildspråk i skriven text det finns men aldrig riktigt tänkt så mycket på det. När vi gjorde den här uppgiften förstod jag mer och hur mycket bildspråk påverkar hur man upplever texten. Oftast tycker jag bildspråket ger mig en tydligare bild i huvudet på vad skrivaren försöker säga. Ibland händer det dock att jag inte riktigt förstår och det leder mig till andra tankar."

Lektion 4

	<u>Multimodalt textfokus</u>	<u>Klassrumsfokus</u>
4. Digitala textens värdering	• Explicita värderingar • Implicita värderingar t.ex metaforer och illustrationer	Tillsammans diskutera aspekter som rätt/fel, vi/de, manligt/kvinnligt, uttalat/underförstått etc.

När vi ser denna bilden tycker vi att den speglar en ganska stereotypisk bild av yrket. Att det är typiskt "manligt" yrke att vara mekaniker och att man behöver vara stor och stark. Vi tycker att de kunde valt antingen en kvinnlig och en manlig arbetare eller något annat yrke. Detta skulle påverka folks syn på bilden och dess värdering.

Elevexempel Värdering

Tankar och erfarenheter Hur fördjupa?

TCRWP: Explicit undervisning

Fokusera på att göra de delar som idag utgör en god läs- och skrivförmåga explicita

Lär ut strategier för att kunna använda längre, sammanhängande texter såväl som digitala multimodala texter på webben, en textrörlighet

Fokusera på en modalitet i taget

Modellera och tänk högt

Stanna upp och sänk läshastigheten i digitala format

Skapa läsengagemang

Samtalsmodeller EPA, PIP

Närläsning av det visuella inslagen i digitala multimodala texter

Att tänka på i undervisningen

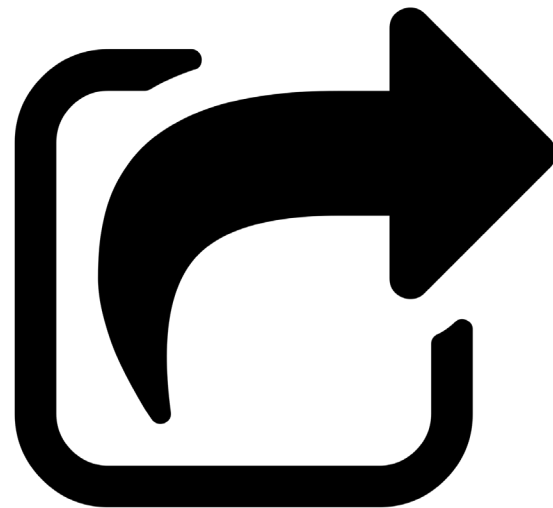
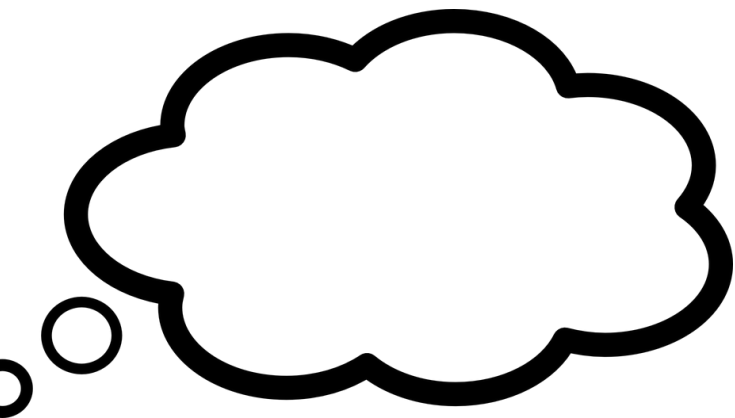
I undervisningen kan läraren exempelvis:

- Säkerställa att elever tar del av både skärmbaserade och tryckta texter.
- Hjälpa eleverna att behärska tekniken och de digitala verktygen.
- Hjälpa eleverna att navigera och förstå strukturen på webbsidor.
- Medvetandegöra eleverna om vad som kan vara distraherande när man läser texter i digitala miljöer genom att diskutera till exempel länkar till andra texter och skrollande.
- Uppmärksamma texters layout och textresurser samt undervisa för att tolka bilder och andra textresurser kopplade till läsning.

Läraren kan också:

- Arbeta med digitala texter ur ett författar- och mottagarperspektiv.
- Guida eleverna till djupare läsning genom att dela upp texten i mindre delar, ställa frågor till texten och kontrollera informationen i texten.
- Visa eleverna vikten av att föra anteckningar och skriva sammanfattningar utifrån nyckelorden för att öka förståelsen.
- Vägleda eleven under digital läsning genom direkta frågor och kommentarer i textens marginal om det är möjligt i det digitala verktyget.

v! , ■ μ! H7z YeúMYúJú
0G;KI Y, ú;MY/ GúM

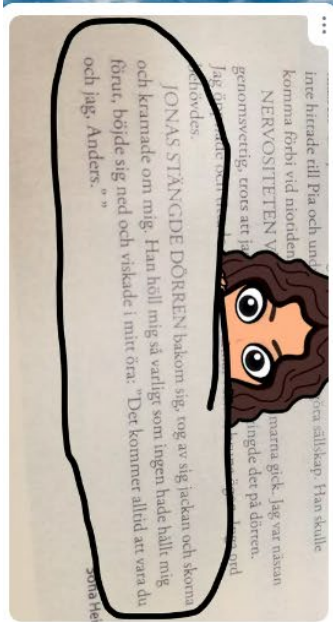

%E= Y3 7 E= Y5=? E=

Modellera & [Minilektioner](#)

Booksnaps

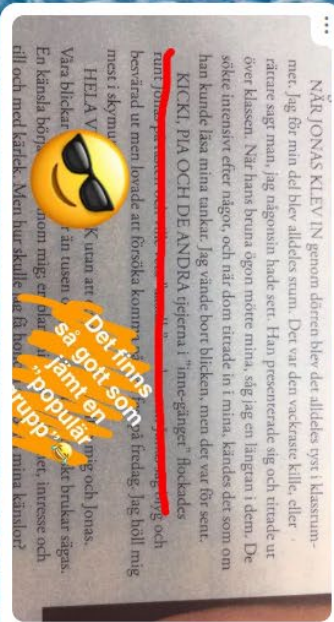
Tankar om texten

3

0

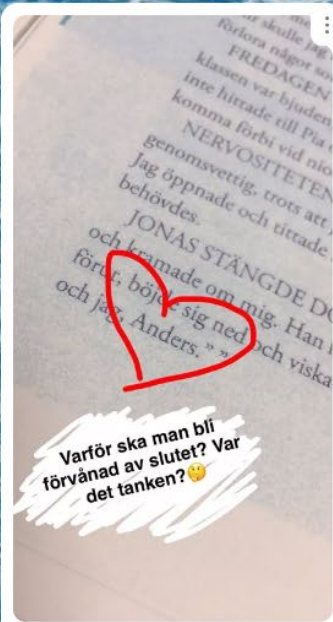
Lägg till kommentar

3

0

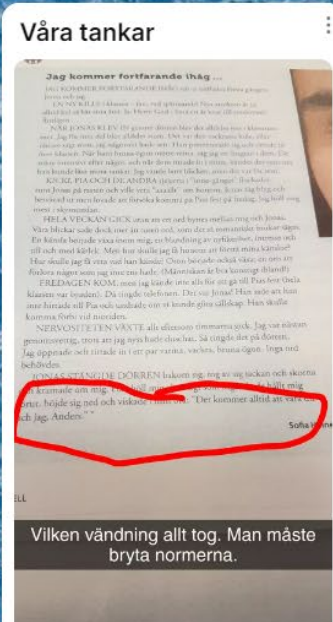
Lägg till kommentar

3

0

Lägg till kommentar

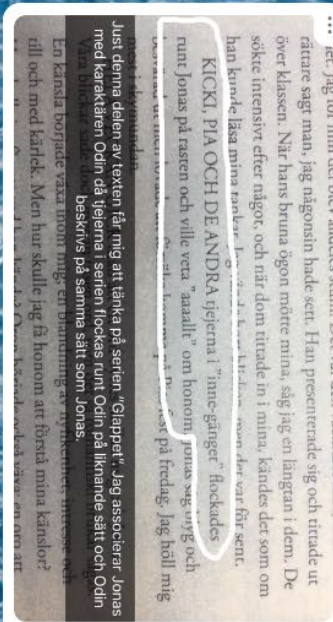

2

8

Anonymt 5 år

Jag tycker det blev lite läskigt när jonas bara kom in och kramade honom, det hade vart bättre om

3

0

Lägg till kommentar

jag tyckte detta var ett annorlunda och rolig sätt att

Läsa bilder!

Denotation: Vad ser du?

Konnotation: Hur upplever du bilden?

Syfte: Vad vill bilden förmedla?

Jag ser 👁👁:

Jag hör 👂:

Jag känner ❤️:

**Närläsning av
sekvenser t.ex ur
video och reklamfilm**

Vad händer på den här bilden?
Vad ser du som får dig tänka så?
Vad mer kan du hitta?

Samtal och frågor

Hur van är du att läsa olika typer av digitala texter?

Pröva själv på en webbttext som du brukar använda. Hur läser man sidan?

Fundera över vad du tror kan vara utmanande för eleverna

Vilken kompetens behöver du som lärare utveckla för att stötta eleverna att navigera och läsa i en digital miljö?

Reflektera över din egen undervisning angående lässtrategier.

Lär du ut olika strategier beroende på vilken typ av text som eleven läser eller i vilket medium som texten finns?

[Menti](#)

Nästa gång...

Läsa och samtala om svåra ämnen 24/11 15:30

Tack för idag!

Kontaktuppgifter:

petra.l.andersson@grundskola.goteborg.se

cecilia.lind@grundskola.goteborg.se

